

TECHNIK

Czasopismo poświęcone

sprawom górnictwa, hutnictwa, przemysłu i budownictwa

Katowice, 1 lutego 1931 r.

TREŚĆ NUMERU:

1. Zarys projektu ustawy o wykonaniu zawodu inżyniera i o izbach inżynierskich	34.	4. Racjonalizacja zakupów i zaopatrzenia w przedsiębiorstwach przemysłowych — Ludwik Krzymuski Król-Huta Skarboferme	45.
2. Wystawa Wyrobów Krajowych Fabryk Aparatów Elektrycznych	40.	5. Drobne wiadomości	49.
3. Prawo górnicze — Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r.	41.	6. Z życia towarzystw technicznych, komunikaty i wiadomości osobiste	50.

Zarys projektu ustawy o wykonaniu zawodu inżyniera i o izbach inżynierskich.

(Ciąg dalszy.)

Art. 23.

Izby inżynierskie tworzy się w Warszawie dla Województw: Warszawskiego oraz m. st. Warszawy, Łódzkiego, Białostockiego i Lubelskiego, we Lwowie dla województw: Lwowskiego, Tarnopolskiego, Stanisławowskiego i Wołyńskiego, w Krakowie, dla województw: Krakowskiego i Kieleckiego, w Poznaniu dla województw: Poznańskiego i Pomorskiego, w Wilnie dla województw: Wileńskiego, Nowogródzkiego i Poleskiego.

Wszystkie Izby są równorzędne. Minister Robót Publicznych może jednak w sprawach natury ogólniejszej, dotyczących całego Państwa — poruczyć jednej z Izb Inżynierskich uzgadnianie stanowisk poszczególnych Izb.

Tworzenie nowych Izb, zmiany co do ich ilości i zakresu terytorjalnego mogą mieć miejsce w razie potrzeby na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów na wniosek Ministra Robót Publicznych.

Art. 24.

Zakres działania.

Do zakresu działania Izb Inżynierskich należy:

- 1) wykonywanie czynności wynikających z tytułu przedstawicielstwa zawodu inżyniera,
- 2) udzielanie władzom na żądanie opinii o projektach ustaw i rozporządzeń, oraz o projektach ważniejszych zarządzeń natury ogólnej lub szczególniejszej ważności,
- 3) wydawanie opinii co do praktyki kandydatów ubiegających się o uprawnienie do wykonywania samodzielnego zawodu inżyniera cywilnego, względnie inżyniera przysięgłego, oraz mierniczego przysięgłego,
- 4) wykonywanie nad członkami władzy dyscyplinarnej w imieniu Państwa odnośnie do

wykroczeń przeciw obowiązkom zawodu, oraz wykonywanie tejże władzy w wypadkach zaniedbania obowiązków względem Izby.

- 5) prowadzenie ewidencji inżynierów cywilnych i przysięgłych, tudzież praktykantów będących kandydatami do wykonywania zawodu inżyniera cywilnego, oraz mierniczego przysięgłego,
- 6) zarząd majątkiem i sprawami gospodarczymi Izby, oraz oznaczenie wysokości wkładek, tudzież innych opłat na pokrycie potrzeb Izby,
- 7) spełnianie innych czynności, przekazanych Izbie ustawami i na nich opatami rozporządzeniami.

Art. 25.

Członkowie.

Obowiązkowi należenia do Izby Inżynierskiej podlegają inżynierowie cywilni, inżynierowie przysięgli, inżynierowie upoważnieni (art. 56) i mierniczy przysięgli nie posiadający tytułu inżyniera.

Członkowie Izby dzielą się na członków zwyczajnych i przydzielonych.

Członkami zwyczajnymi są inżynierowie cywilni i przysięgli, tudzież inżynierowie upoważnieni, z wyjątkiem tych osób, których prawo wykonywania zawodu spoczywa w myśl art. 20; członkami przydzielonymi są mierniczy przysięgli nie posiadający tytułu inżyniera.

Art. 26.

Władze.

Władzami Izby są: Walne Zgromadzenie, Zarząd Izby, Komisja Rewizyjna, tudzież władze dyscyplinarne (art. 18).

Art. 27.

Walne Zgromadzenie.

Walne Zgromadzenie tworzą członkowie zwyczajni i delegaci członków przydzielonych. Delegatów

powołuje Zarząd Izby z pośród członków, przydzielonych w ilości 10% tychże członków, najwyżej jednak w ilości 10 osób.

Art. 28.

Do Walnego Zgromadzenia należy:

- 1) narady i powzięcie uchwał we wszystkich sprawach natury ogólnej związanych z interesami członków Izby, a w szczególności w sprawach statutu i regulaminu obrad Izby, względnie zmiany tychże,
- 2) uchwalanie wniosków i rezolucyj w sprawach ważniejszych dotyczących ogółu lub przeważającej części członków,
- 3) uchwalanie preliminarza, oznaczanie wysokości składek i innych opłat, umarzanie zaległych składek i innych opłat, zatwierdzanie rachunków rocznych,
- 4) powzięcie uchwał w sprawie zbywania, nabywania i obciążania nieruchomości, stanowiących własność Izby i zaciąganie zobowiązań obciążających budżet Izby w latach następnych,
- 5) wypowiedzenie się w sprawach objętych sprawozdaniem Zarządu,
- 6) wybór członków władz Izby oraz delegata do Zarządu Izby z grupy członków przydzielonych (art. 32, 33, 37 i 38),
- 7) wybór Prezesa i Wiceprezesa Izby,
- 8) przedstawianie kandydatów na członków Wyższego Sądu Dyscyplinarnego (art. 48).

Art. 29.

Walne Zgromadzenie zwołuje Zarząd Izby najpóźniej w miesiącu lutym każdego roku kalendarzowego. Oprócz tego winno być zwołane Walne Zgromadzenie na pisemne żądanie zgłoszone do Zarządu Izby przez najmniej jedną trzecią część członków zwyczajnych Izby, lub też na podstawie uchwały Zarządu Izby, jeżeli tenże zwołanie Walnego Zgromadzenia uzna za potrzebne.

Art. 30.

Dzień Walnego Zgromadzenia oznacza Zarząd Izby i ogłasza go przynajmniej na jeden miesiąc naprzód w dziennikach urzędowych tych Województw, na których obszar rozciąga się zakres działania Izby, tudzież w czasopiśmie Izby, jeżeli takie jest redagowane. Ogłoszenie winno zarazem podawać do wiadomości porządek dzienny Walnego Zgromadzenia, ułożony przez Zarząd Izby. Równocześnie Zarząd Izby wyłoży do wglądu w swym lokalu urzędowym listę uprawnionych do głosowania.

Reklamacje przeciw liście tej może wnosić każdy członek Izby w ciągu ośmiu dni na ręce Zarządu Izby, który je rozstrzyga ostatecznie.

Na porządku dziennym muszą być umieszczone sprawy nie objęte wnioskiem Zarządu Izby, jeżeli umieszczenia ich zażąda w ciągu 14-tu dni po ogłoszeniu wspomnianym w ustępie 1-ym przynajmniej jedna trzecia część zwyczajnych członków Izby.

Art. 31.

Obradami Walnego Zgromadzenia kieruje Prezes Izby, lub jego zastępca (art. 28 i 32). Do ważności uchwał wymagana jest obecność conajmniej jednej trzeciej części członków zwyczajnych; w razie braku kompletu, należy zwołać drugie Walne Zgromadzenie z tym samym porządkiem dziennym, które będzie

uprawnione do powzięcia uchwał bez względu na ilość obecnych.

Uchwały zapadają zwykłą większością głosów; w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego, który poza tym wypadkiem nie bierze udziału w głosowaniu.

Sposób głosowania i prowadzenia obrad określi regulamin Izby.

Art. 32.

Zarząd.

Zarząd Izby składa się z Prezesa, Wiceprezesa, dziewięciu członków noszących tytuł radców Izby, oraz odpowiedniej liczby zastępców tychże.

W Zarządzie mają być reprezentowane wszystkie grupy zawodowe, wymienione w art. ustawy. O ile w gronie członków Izby niema przedstawiciela którejś z grup wyżej wymienionych, wybiera się w jego miejsce przedstawiciela grupy najliczniejszej. W tym jednak wypadku Izba nie może decydować o sprawach dotyczących interesów zawodowych grupy w Zarządzie niezastąpionej. W razie utworzenia nowych grup zawodowych, względnie rozróżnienia specjalności w obrębie grup istniejących skład Zarządu zwiększa się o stosunkową ilość członków.

Ponadto wchodzi w skład Zarządu, jako dziesiąty członek, jeden delegat członków przydzielonych tudzież jeden zastępca.

Delegatowi temu przysługują prawa członka Zarządu li tylko w sprawach dotyczących interesów zawodowych członków przydzielonych tej grupy.

Art. 33.

Prezesa, Wiceprezesa, członków i zastępców członków Zarządu Izby wybiera Walne Zgromadzenie zwykłą większością głosów. Czynne prawo wyborcze przysługuje członkom zwyczajnym i delegatom członków przydzielonych Izby, o ile nie są zawieszani w prawach członka Izby.

Natomiast delegaci członków przydzielonych posiadają pod powyższymi warunkami bierne prawo wyborcze tylko do zarządu Izby (art. 32), — na członka Sądu Dyscyplinarnego (art. 48).

Art. 34.

Funkcje prezesa, Wiceprezesa, członków Zarządu oraz ich zastępców, tudzież delegatów członków przydzielonych są urzędami honorowymi.

Wyboru Prezesa Izby, Wiceprezesa i członków Zarządu dokonuje się na przeciąg lat 3.

Ustępujący członkowie Zarządu, tudzież Prezes i Wiceprezes mogą być ponownie wybrani, nie są jednak obowiązani przyjąć wyboru na najbliższy okres. Również mogą nie przyjąć wyboru członkowie, którzy przekroczyli 60 rok życia. Pozatem nie wolno, odmówić przyjęcia wyboru bez uzasadnionych powodów.

Prezes Izby, Wiceprezes, tudzież conajmniej 4 członków Zarządu i ich zastępców powinni mieć swą siedzibę zawodową w miejscu urzędowania Izby.

Zastępcy członków wstępują w miejsce Radców Izby w razie ustąpienia tychże przed upływem okresu funkcyjnego.

Art. 35.

Do zakresu działania Zarządu Izby należy:

- 1) wykonywanie uchwał Walnego Zgromadzenia,
- 2) załatwianie bieżących czynności, spraw gospodarczych, ściąganie składek i innych opłat,

- 3) zwoływanie Walnego Zgromadzenia, układanie porządku obrad i przedstawianie spraw będących jego przedmiotem,
- 4) sporządzanie i przedkładanie Walnemu Zgromadzeniu corocznie sprawozdania z czynności Izby, projektu preliminarza i zanknięć rachunkowych,
- 5) przeprowadzanie wyborów,
- 6) obradowanie i udzielanie opinii we wszystkich sprawach, dotyczących zawodu inżyniera, względnie członków przydzielonych — z wyjątkiem spraw zastrzeżonych Walnemu Zgromadzeniu.
- 7) sprawy wynikające z art. 25 p. 3 i 5 ustawy,
- 8) załatwianie sporów między członkami Izby, polubowne załatwianie zażaleń, wnoszonych przeciw członkom Izby, w którym to celu może Zarząd wyłaniać sądy honorowe lub polubowne przy zachowaniu obowiązujących przepisów,
- 9) kooptowanie zastępców w wypadkach niemożności sprawowania obowiązków przez członków lub ich zastępców władz Izby.

Art. 36.

Sposób urzędowania Zarządu Izby określił regulamin.

Art. 37.

Komisja rewizyjna składa się z trzech członków i jednego zastępcy.

Postanowienia o prawie wyboru i wybieralności członków Zarządu odnoszą się także do członków Komisji rewizyjnej.

Komisja rewizyjna składa po upływie roku administracyjnego, który zbiega się z rokiem kalendarzowym, Walnemu Zgromadzeniu sprawozdanie z gospodarki Izby i stawia wnioski w sprawie udzielenia Zarządowi absolutorjum.

Ponadto przeprowadza Komisja rewizyjna nadzwyczajną rewizję gospodarki Zarządu na żądanie Prezesa względnie Wiceprezesa Izby, oraz na żądanie władz sprawujących nadzór nad Izbami.

Art. 38.

Sąd dyscyplinarny.

Członkowie zwyczajni Izby i delegaci członków przydzielonych wybierają na Walnym Zgromadzeniu zwyczajną większością głosów na okres trzech lat Sąd dyscyplinarny Izby, składający się z siedmiu członków i tyluż zastępców, oraz rzecznika dyscyplinarnego i 2 jego zastępców. Stanowisko jednego członka Sądu Dyscyplinarnego i jego zastępcy zastrzeżone jest delegatom członków przydzielonych.

Członek Zarządu Izby, lub jego zastępca, może równocześnie piastować godność członka Sądu Dyscyplinarnego, rzecznika dyscyplinarnego, lub ich zastępcy.

Po upływie czasu kadencji mogą być te same osoby wybrane ponownie, wolno im jednak nie przyjąć wyboru na najbliższy okres. Również mogą odmówić przyjęcia wyboru osoby, które przekroczyły 60 rok życia.

Art. 39.

Wybrani przez Walne Zgromadzenie członkowie Sądu Dyscyplinarnego i ich zastępcy wybierają z pośród siebie przewodniczącego sądu i jego zastępcę zwyczajną większością głosów; w razie równości głosów rozstrzyga los.

Art. 40.

Sąd Dyscyplinarny rozpoczyna działanie na podstawie doniesienia wniesionego przez Zarząd Izby. Uchwały Sądu zapadają w gronie przewodniczącego lub jego zastępcy i dwóch członków Sądu, których wyznacza przewodniczący do danej sprawy. Przewodniczący Sądu wyznacza również rzecznika dyscyplinarnego.

Jeżeli chodzi o sprawę przydzielonego członka Izby, jednym z członków Sądu będzie delegat członków przydzielonych.

Art. 41.

Sąd otrzymawszy doniesienie, poweźmie uchwałę na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu rzecznika dyscyplinarnego, czy sprawę należy umorzyć, czy też wymaga ona przeprowadzenia dalszych dochodzeń, czy wreszcie nadaje się do ustnej rozprawy.

Jeżeli sprawa wymaga przeprowadzenia dochodzeń przewodniczący wyznacza jednego z pośród Izby lub Sądu, który przesłuchuje świadków i znawców, oraz obwinionego, zbiera wszelkie dowody potrzebne do wyświetlenia sprawy i przygotowuje sprawę do ostatecznego rozstrzygnięcia.

Prowadzący dochodzenia może korzystać z pomocy państwowych władz administracji ogólnej, jeżeli chodzi o przesłuchanie świadka lub znawcy zamieszkałego poza siedzibą Izby, lub też o oględziny przedmiotu położonego poza siedzibą Izby.

Art. 42.

Akta ukończonych dochodzeń udziela przewodniczący rzecznikowi dyscyplinarnemu, który stawia ze swej strony wnioski, poczem Sąd dyscyplinarny na posiedzeniu niejawnem uchwała przekazanie sprawy do ustnej rozprawy, albo też jej umorzenie.

Od uchwał Sądu przekazujących sprawę do ustnej rozprawy niema żadnego środka prawnego; od uchwał Sądu umarzających sprawę wolno rzecznikowi dyscyplinarnemu wnieść odwołanie w ciągu 14 dni od tejsze uchwały, niezależnie od zachowania się rzecznika dyscyplinarnego.

Art. 43.

Dzień rozprawy wyznacza przewodniczący Sądu i zawiadamia o tem obwinionego przy załączeniu uchwały przekazującej i wykazu członków Sądu. Uchwała przekazująca winna zawierać istotne punkty oskarżenia, zwięzłe przedstawienie stanu sprawy i środki dowodowe, na których opiera się oskarżenie.

Obwiniony może w ciągu ośmiu dni zgłosić wnioski na przeprowadzenie dalszych dowodów, lub powołanie do rozprawy świadków, względnie znawców. W tym samym terminie może obwiniony wyłaczyć dwóch członków z listy członków Sądu.

Art. 44.

Rozprawa jest tajna, obwinionemu wolno jednak wprowadzić na nią najwyżej trzy osoby w charakterze mężów zaufania.

Obwiniony może jawić się do rozprawy osobiście, jednak niestawiennictwo nie przeszkadza przeprowadzeniu rozprawy i wydaniu orzeczenia. Obwinionemu wolno też przybrać obrońcę z pośród zwyczajnych członków Izby.

Rozprawę otwiera, prowadzi i zamyka przewodniczący, odczytuje akta, dokumenty i zeznania świadków lub znawców, względnie ich przesłuchuje. Przed zamknięciem rozprawy udziela przewodniczący głosu rzecznikowi dyscyplinarnemu, a następnie obwinionemu do końcowych przemówień. Po zamknięciu rozprawy następuje narada tajna Sądu. Sąd orzeka według swego swobodnego przekonania na zasadzie zbadania wszystkich zebranych dowodów. Orzeczenie zapada zwykłą większością głosów.

Art. 45.

Następnie przewodniczący ogłasza ustnie orzeczenie w przytomności rzecznika dyscyplinarnego i obwinionego, o ile są obecni, poczem zarządza doręczenie pisemnego orzeczenia wymienionym, jakoteż wojewodzie, w którego siedzibie znajduje się Izba.

Orzeczenie winno podawać jasno, jakie czyny uznał Sąd jako podlegające ukaraniu i jaka kara zostaje wymierzona, względnie od obwinienia o które czyny obwiniony zostaje uwolniony, tudzież wymieni zwięźle powody. Orzeczenie zasądzające winno ponadto nakładać na skazanego obowiązek ponoszenia kosztów postępowania dyscyplinarnego.

Art. 46.

Od orzeczeń Sądu dyscyplinarnego mogą wnieść odwołania obwiniony, rzecznik dyscyplinarny i Wojewoda w ciągu dni 14-tu, licząc od dnia doręczenia pisemnego orzeczenia.

Art. 47.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny.

Odwołania od uchwał i orzeczeń Sądów dyscyplinarnych Izby inżynierskich rozstrzyga Wyższy Sąd dyscyplinarny Izby Inżynierskich przy Ministrze Robót Publicznych, w skład którego wchodzi potrzebna ilość członków i ich zastępców, powołanych na okres trzechletni przez Ministra Robót Publicznych z grona osób posiadających tytuł inżyniera w ten sposób, aby każda grupa zawodowa (art. 2) miała w Sądzie swego przedstawiciela, względnie przedstawicieli. Członków Sądu powołuje się z pośród kandydatów przedstawionych przez Izby Inżynierskie po 3 z każdej oraz z pośród inżynierów państwowych władz centralnych. Członków dla poszczególnych grup, wchodzących w sferę zainteresowania danych Ministrów — powołuje Minister Robót Publicznych na wniosek dotyczących Ministrów. Przewodniczącemu Sądowi i jego zastępców mianuje Minister Robót Publicznych.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny orzeka w kompletach, w skład którego wchodzi przewodniczący (jego zastępca) i wyznaczeni przez tegoż dwaj członkowie.

Jednym z członków winien być członek powołany do Sądu z pośród kandydatów przedstawionych przez Izby Inżynierskie. Pozatem w każdym komplecie jednym z członków Sądu będzie przedstawiciel grupy zawodowej, do której należy obwiniony.

Art. 48.

W postępowaniu przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym bierze udział rzecznik dyscyplinarny mianowany przez Ministra Robót Publicznych z pośród urzędników tego Ministerstwa na przeciąg trzech lat.

Art. 49.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny rozstrzyga bez udziału stron w wypadkach:

- 1) gdy odwołanie jest niedopuszczalne, spóźnione, lub wniesione przez osobę nieuprawnioną,
- 2) gdy uzna za potrzebne uzupełnienie dochodzeń.

W pierwszym wypadku Wyższy Sąd odrzuca odwołanie, a w drugim przesyła sprawę pierwszej instancji celem przeprowadzenia uzupełnienia dochodzeń.

We wszystkich innych wypadkach instancja odwoławcza przeprowadza rozprawę dyscyplinarną i wydaje orzeczenie, stosując analogiczne postanowienia o rozprawie i orzekaniu w pierwszej instancji.

Art. 50.

Stosowanie w postępowaniu dyscypl. innych ustaw.

O ile ustawa niniejsza nie stanowi inaczej, należy w postępowaniu dyscyplinarnym stosować analogicznie przepisy ustawy z dnia 17 lutego 1922 roku o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko funkcjonarjuszom państwowym (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 165).

Art. 51.

Koszty i grzywny.

Koszty postępowania dyscyplinarnego i nałożone grzywny będą ściągane w sposób wskazany w art. 22 ustęp ostatni. Ściągnięte grzywny wpływają na rzecz właściwej Izby Inżynierskiej, w razie zaś przeprowadzenia sprawy przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny w połowie na rzecz właściwej Izby Inżynierskiej w połowie zaś na rzecz Skarbu Państwa.

Art. 52.

Odszkodowania dla członków władz Izby.

Wszelkie urzędy z wyboru w Izbie są honorowe. Izby mogą jednak swym członkom, pełniącym specjalne funkcje przyznawać odpowiednie odszkodowania pieniężne w wysokości przewidzianej w preliminarzu.

Art. 53.

Państwowy nadzór.

Zwierzchni nadzór nad Izbami Inżynierskimi sprawuje Minister Robót Publicznych. Organem bezpośredniego nadzoru nad działalnością Izby jest Wojewoda w siedzibie Izby. Dla Izby Inżynierskiej w Warszawie władzą bezpośrednio nadzorczą jest Wojewoda warszawski.

Minister Robót Publicznych orzeka na wniosek właściwego Wojewody, bądź też z własnej inicjatywy, o nieważności uchwał Walnego Zgromadzenia Izby w wypadkach, gdy naruszają postanowienia niniejszej ustawy, statutu Izby lub inne obowiązujące przepisy.

Właściwy Wojewoda ma prawo wstrzymać wykonanie takich uchwał w celu przedstawienia sprawy do decyzji Ministra Robót Publicznych.

Minister Robót Publicznych może rozwiązać władze Izby w wypadkach przekroczenia przez Izbę zakresu działania, lub postępowania w sposób niezgodny z obowiązującymi ustawami i rozporządzeniami. W tych wypadkach Minister Robót Publicznych wyznaczy Komisarza, który w ciągu trzech miesięcy przeprowadzi nowe wybory do władz Izby, zgodnie z postanowieniami niniejszej ustawy i regulaminu.

Decyzje wydane przez Ministra Robót Publicznych na podstawie niniejszego artykułu mogą być zaskarżone do Najwyższego Trybunału Administracyjnego; do wniesienia skargi jest uprawniony Zarząd Izby, względnie w razie rozwiązania Izby, b. Zarząd Izby oraz niezależnie od tego we wszystkich wypadkach przynajmniej 10 członków Izby,

CZĘŚĆ III.

POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE

I KOŃCOWE.

Art. 54.

Tytuł inżynierów cywilnych w b. zaborze austriackim.

Osoby, które otrzymały tytuł inżyniera cywilnego (geometri cywilnego) na podstawie austriackiego rozporządzenia z dnia 7 maja 1913 roku (Dz. U. P. Nr. 77) względnie rozporządzeń poprzednich zatrzymują nabyte prawa z rozciągnięciem ich ważności na obszar całego Państwa i otrzymują tytuł niżej wymieniony:

1. inżynierowie cywilni dla architektury i budownictwa lądowego tytuł „inżyniera przysięgłego dla działu architektoniczno-budowlanego“,
2. inżynierowie cywilni dla budownictwa (budowli drogowych, wodnych, mostowych, kolejowych oraz podobnych) tudzież inżynierowie cywilni dla wszystkich zawodów budowniczych — tytuł „inżyniera przysięgłego dla działu inżynierji lądowej i wodnej“,
3. inżynierowie cywilni dla budowy maszyn, tudzież inżynierowie cywilni dla budowy okrętów i maszyn okrętowych — tytuł „inżyniera przysięgłego dla działu mechanicznego“,
4. inżynierowie cywilni dla działu elektrotechniki — tytuł „inżyniera przysięgłego dla działu elektrycznego“,

5. inżynierowie cywilni dla techniki kultury (melioracji gruntu, budowli wodnych i drogowych) — tytuł „inżyniera przysięgłego dla działu melioracyjnego“,
6. inżynierowie cywilni dla lasowości — tytuł „inżyniera przysięgłego dla działu leśniczego“,
7. inżynierowie dla chemji technicznej — tytuł „inżyniera przysięgłego dla działu chemicznego“.

Art. 55.

Prawa obecnych inżynierów na obszarze Polski poza zaborem austriackim

Inżynierowie, wykonujący do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy samodzielnie i legalnie zawód Inżyniera na pewnym ograniczonym obszarze Rzeczypospolitej conajmniej przez lat 6, otrzymują prawo wykonywania zwołu inżyniera cywilnego na obszarze całego Państwa po zaliczeniu ich do właściwej grupy zawodowej.

Postanowienie niniejsze nie narusza postanowień ustaw specjalnych powołanych w artykule 9 ust. 2 niniejszej ustawy.

Art. 56.

Tytuł „inżynier uprawniony“

Inżynierowie wykonywujący do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy samodzielnie i legalnie zawód inżyniera na pewnym ograniczonym obszarze Państwa Polskiego przez czas krótszy niż 6 lat, otrzymują aż do czasu wykazania wymaganych niniejszą ustawą warunków, tytuł „inżynier upoważniony“ danej grupy, zależnie od rodzaju studjów praktyki — z wymienieniem obszaru, na którym mogą swój zawód nadal wykonywać.

Postanowienia niniejszej ustawy określające obowiązki inżynierów cywilnych i ich odpowiedzialność mają analogiczne zastosowanie do inżynierów upoważnionych.

Art. 57.

Pierwsze utworzenie Izb

Wszystkie osoby wykonujące samodzielnie do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy na całym obszarze Państwa Polskiego z wyjątkiem Województwa Śląskiego zawód inżyniera, obowiązane są w ciągu trzech miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy zgłosić u Wojewody, w którego siedzibie ma być utworzoną Izba Inżynierska, na przepisany formularz wykonywanie zawodu, przyczem w razie wprowadzenia władzy w błąd przez podanie fałszywych dat ponoszą odpowiedzialność sądowo-karną.

Zgłoszenie członków Izby Inżynierskiej we Lwowie, utworzonej na podstawie ustawy z dnia 2 stycznia 1913 roku (aust. Dz. U. P. Nr. 3), uskutecznią Wojewoda we Lwowie, zgłoszenie zaś mierniczych przysięgłych terytorjalnie właściwy Wojewoda.

Na podstawie otrzymanych danych zalicza Wojewoda zgłaszających się do właściwych grup zawodu, wymienionych w niniejszej ustawie, wydaje zgłaszającym się w przeciągu dalszych 2 miesięcy tymczasowe zaświadczenie, odbiera od nich przyrzeczenie i przesyła odpisy zaświadczeń z oznaczeniem daty złożenia przyrzeczenia, Wojewodzie do którego należy sprawowanie nadzoru nad Izłą Inżynierską.

Przeciw odmowie wydania zaświadczenia przysługuje zgłaszającym się prawo zażalenia do Ministra Robót Publicznych.

Art. 58.

Wojewodowie, w których siedzibie mają być utworzone Izby Inżynierskie, po sporządzeniu spisu przyszłych członków Izb, zwyczajnych i przydzielonych i po rozstrzygnięciu wszystkich wniesionych zażaleń, zwołują pierwsze Walne Zgromadzenie w sposób określony w artykule 30. Delegatów członków przydzielonych w liczbie określonej art. 27 powoła Wojewoda wedle własnego wyboru i zawiadomi ich pisemnie o nominacji.

Na porządku dziennym pierwszego Walnego Zgromadzenia będą zamieszczone wybory do wszystkich władz Izby i ustalenie wysokości składki członkowskiej. Ułożenie regulaminu Izby winno być pozostawione Zarządowi Izby.

Art. 59.

Przewodniczącym pierwszego Walnego Zgromadzenia będzie Wojewoda lub wyznaczony przezeń zastępca; on otwiera zebranie, kieruje obradami, zarządza wybór władz, głosowanie, zliczenie, i sprawdzenie głosów i ogłasza wynik wyborów.

Pierwsze Walne Zgromadzenie jest ważne bez względu na liczbę jawiących się osób. Czynne i bierne prawo wyborcze przysługuje osobom zapisanym w wykazie sporządzonym stosownie do art. 56 i 57 i delegatom powołanym przez Wojewodę.

Głosowanie będzie tajne, pisemne, na listy które winny być zgłoszone u przewodniczącego przed rozpoczęciem głosowania. Przewodniczący przyjmuje wszystkie zgłoszone listy, jeżeli są zaopatrzone podpisami przynajmniej 10 osób znajdujących się w wykazie osób uprawnionych do uczestnictwa w Zgromadzeniu i zaopatrzy je kolejnymi numerami.

Do ważności uchwał i wyborów wymagana jest zwyczajna większość osób obecnych; w razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący.

Art. 60.

Likwidacja Lwowskiej Izby Inżynierskiej.

Izba inżynierska we Lwowie utworzona na podstawie ustawy z dnia 2 stycznia 1913 roku (austr. Dz. U. P. Nr. 3) przechodzi w stan likwidacji z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Ostatni Zarząd Izby pełni swe czynności w charakterze likwidatora aż do czasu dokonania wyborów nowych władz na podstawie niniejszej ustawy.

Biblioteka, zbiory inwentarz i cały wogóle majątek obecnej Izby Inżynierskiej we Lwowie przechodzi na własność nowej Izby Inżynierskiej we Lwowie, zorganizowanej na podstawie niniejszej ustawy.

Ar- 61.

Do czasu wydania w myśl art. 21 niniejszej ustawy rozporządzenia określającego przepisy co do egzaminu o charakterze praktycznym, egzaminy te odbywać się będą przed Komisją Egzaminacyjną, istniejącą przy Urzędzie Wojewódzkim we Lwowie, utworzoną w myśl § 12 austriackiego rozporządzenia z dnia 7 maja 1913 roku (austr. Dz. U. P. Nr. 77) i obwieszczenia austriackiego Ministerstwa Robót Publicznych z dn. 5 czerwca 1914 roku (austr. Dz. U. P. Nr. 137).

Postanowienia tego rozporządzenia co do zakresu egzaminu obowiązywać będą w tym czasie i nadal, przy dostosowaniu ich przez Ministra Robót Publicznych w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami do postanowień drugiego ustępu art. 11 niniejszej ustawy i przerachowaniu przepisanych w § 13 powołanego obwieszczenia taks egzaminacyjnych w stosunku 1 korona — 1 złoty.

Art. 62.

Inne przepisy wprowadzające ustawę w życie.

Ustawa niniejsza obowiązuje na całym obszarze Państwa Polskiego z wyjątkiem Województwa Śląskiego i wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Wojewoda Poznański jest terytorjalnie właściwy dla inżynierów wykonywujących swój zawód na obszarze Województwa Śląskiego, którzy ubiegają się o uprawnienia z niniejszej ustawy.

Art. 63.

Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc dotychczas obowiązujące przepisy w kwestiach ustawą niniejszą unormowanych, z wyjątkami przewidzianymi w artykułach 60 i 61.

Artykuł 262 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 roku o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202) ulega zmianie o tyle, że w ustępie a) tego artykułu skreśla się wyrazy „z wyjątkiem sekcji meljoracyjnej“.

Art. 64.

Niezależnie od uprawnień nadanych Radzie Ministrów, względnie Ministrowi Robót Publicznych w poszczególnych artykułach niniejszej ustawy, a dotyczących jej wykonania, Rada Ministrów ma prawo w czasie do końca roku 1938-go wydawać w drodze rozporządzeń przepisy uzupełniające, które okażą się niezbędne do wprowadzenia w życie niniejszej ustawy w całej rozciągłości.

Art. 65.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Robót Publicznych w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami.

Wystawa Wyrobów Krajowych Fabryk Aparatów Elektrycznych.

urządzona staraniem Stowarzyszenia Dozoru Kotłów Parowych
w Katowicach w grudniu 1930 r.

Inż. M. Skrzywan.

Staraniem Stowarzyszenia Dozoru Kotłów Parowych w Katowicach urządzona została w grudniu ub. r. w Salach Stowarzyszenia wystawa wyrobów krajowych fabryk aparatów elektrycznych.

W wystawie wzięły udział wszystkie prawie największe fabryki krajowe — a mianowicie:

Brygiewicz i Zucker, Ciszewski, Drutowski i Imass, Elektrokontakt, Giesche S. A. Elektryczność S. A., Cieszyńska Fabryka Węgla, I. Kleinmann, Kabel Polski Bydgoszcz, Fabryka Kabli w Krakowie, Tudor S. A., Technopol S. A.; P. T. E. — jak również polskie oddziały znanych firm zagranicznych jak to P. Z. El. Brown Boveri, P. Z. Skody, Polskie Zakłady Siemens i inni.

Celem wystawy było zaznajomienie przemysłu Górnego Śląska oraz Zagłębia Dąbrowskiego i Krakowskiego z tem, co nasze fabryki krajowe wytworzyć mogą i co wytwarzają w dziedzinie elektrycznych aparatów i urządzeń łączeniowych i rozdzielczych — i ten właśnie dział produkcji krajowej był na wystawie najliczniej reprezentowany.

Polski przemysł elektrotechniczny jest przemysłem o zakresie produkcji wybitnie dostosowanym do istniejącego zapotrzebowania i w każdej wytwórni zaprowadzenie nowego działu fabrykacji zależy w pierwszej linii od wymagań odbiorców. Z każdym rokiem zwiększa się zakres produkcji wytwórni polskich i coraz to nowsze typy aparatów i urządzeń poczynają być produkowane w Kraju.

Z tem większem dlatego uznaniem należy powitać myśl zorganizowania wystawy na terenie Górnego Śląska i Zagłębia Węglowego.

Opierając się bowiem na cyfrach i stosunku zużycia energii elektr. w latach ubiegłych w Polsce śmiało podkreślić możemy dominującą rolę jaką gra Górny Śląsk w polskiej gospodarce elektrycznej. Zużywa on bowiem w r. 1927 1148,6 kWh na mieszkańca i 305487,2 kWh na kilometr kwadratowy rocznie, wówczas gdy dla całej Polski w roku 1927 wynosiło zużycie energii elektrycznej 76,8 kWh na mieszkańca i 5973,4 na kilometr kwadratowy. (Statystyka Min. Robót Publicznych).

Zużycie energii elektrycznej:

	1928	1929
Cała Polska	2.600 milj. kWh	3.000 milj. kWh
Śląsk	1.400 " " (53,8%)	1.700 " " (56,7%)
na jednego mieszkańca:		

Cała Polska	86,8 kWh	100 kWh
Śląsk	1168,0 " "	1417 " "

Liczby te wybitnie podkreślają wysoki stan zelektryfikowania tej dzielnicy Polski.

Z drugiej zaś strony — ciężki przemysł Śląska i Zagłębia — wszystkie kopalnie, huty i t. p. są już od szeregu lat zupełnie zelektryfikowane. Posiadają bardzo liczne i różnorodne urządzenia rozdzielcze i silnikowe jak również szeroko rozgałęzione sieci przemysłowe zarówno niskiego jak i wysokiego napięcia i eksploatując takowe od długiego szeregu lat — miał możliwość przemysł śląski wyrobienia sobie na podstawie długich doświadczeń zdania co do znaczenia praktycznego przeróżnych wyrobów i urządzeń elektrycznych.

Następnie specyficzne, często dość ciężkie, warunki w jakich pracują tutaj elektryczne urządzenia rozdzielcze i silnikowe — jak to warunki kopalniane z wilgocią i atmosferą gazów wybuchowych, względnie hut o nieprzerwanym ruchu i pracy w wysokiej niekiedy temperaturze i kurzu — wytwarzają odbiorcę o stosunkowo daleko bardziej ostrych wymaganiach odnośnie jakości wyrobów, celowości urządzenia i dobroci wykonania.

Dlatego też powitać należy z dużem uznaniem myśl zorganizowania wystawy w ośrodku tej najbardziej zelektryfikowanej dzielnicy Polski. Wytwórnie polskie przez swych przedstawicieli miały podczas wystawy najlepszą możliwość zapoznania się z wymaganiami przemysłu śląskiego i ocenienia jego poglądów przez długi szereg lat praktyki zdobytych. Wchodząc w styczność tak bliską z odbiorcami których urządzenia elektryczne pracują w bardzo ciężkich warunkach, w których przede wszystkim wykazać się mogą wszelkie błędy i ujemne strony konstrukcji aparatów, z odbiorcami, którzy od wielu lat pracują stale z wyrobami najpierwszych firm zagranicznych i posiadając największe w Polsce urządzenia elektryczne, wyrobić mogą w sobie zdanie obiektywne co do jakości aparatów — przemysł polski skorzystać może ogromnie.

Myśl otwarcia wystawy w Katowicach powitać należy jeszcze i z tego względu, że jak dotąd, niestety, rynek ten nie był w tej mierze przez wytwórców polskich uwzględniony, jak by to było wskazane ze względu na jego pojemność. Miejmy nadzieję, że dzięki wystawie rynek ten, który dotąd był domeną prawie wyłączną dostawców zagranicznych, zawojowany będzie coraz bardziej przez wytwórców polskich. Dlatego też z uznaniem należy powitać fakt otwarcia przez niektóre wytwórnie swych przedstawicielstw w Katowicach. Sądzimy, że i inne firmy w najbliższym czasie również otworzą tu swe placówki.

Podobnie jak Wystawa Poznańska roku 1929 — ma wystawa w Katowicach jeszcze jedno doniosłe znaczenie. Była ona mianowicie jeszcze jedną okazją przekonania się — na podstawie eksponowanych wyrobów — o stanie rozwoju polskiego przemysłu elektrotechnicznego. Inż. Z. Okoniewski w dziele swem „Analiza statystyki elektrotechnicznej“ przytaczał stawiane swego czasu przez Delegację Niemiecką podczas petrakcji o traktat handlowy pytanie: „Czy polska powinna wogóle przystępować do realizacji planu stworzenia własnego przemysłu elektrotechnicznego wobec faktu istnienia silnie rozwiniętego przemysłu elektrotechnicznego w krajach zachodnich“. Na to pytanie dać możemy za cytowanym autorem — jedną tylko odpowiedź: „Nasz polski przemysł elektrotechniczny musi egzystować i musi być nadal w rozumnych ramach rozwijany, tego wymaga państwowe stanowisko Polski i do tego zmusza nas bilans handlowy“. Zaś wystawa Katowicka wybitnie wobec wszystkich podkreśliła fakt, że polski przemysł elektrotechniczny egzystuje, rozwija się mimo wszystko i że z czasem zaważy poważnie na naszym bilansie handlowym.

I na tem polega to ostatnie, może najważniejsze znaczenie wystawy w Katowicach.

Przechodząc do spisu wystawionych aparatów — podzielić je spróbujemy — dla przejrzystości — na szereg grup i działów.

Rozpatrzmy przedewszystkiem wyłączniki olejowe wysokiego napięcia (powyżej 1000 v).

Firma K. Szpotański i S-ka, Warszawa, wyrabia 3 typy wyłączników — o mocy wyłączalnej 200,150 oraz 20—60 mVA — z tych wyłączników — pierwszy i ostatni były wystawione.

Wyłączniki o mocy wyłączalnej 200 mVA budowane są przeważnie dla ustawienia nazewnątrz budynków — w rozdzielniach pod gołym niebem i wykonywane są do rzędu 30-go na natężenie prądu 600, 1000 Amp. Wyłączniki te posiadają kontakty zaopatrzone w tak zw. kamery gasikowe. Załączenie wyłącznika odbywa się ręcznie — w opracowaniu jest projekt zastosowania silników pomocniczych dlałączenia. Wyłączanie następuje ręcznie, względnie przy pomocy tak zw. cewki zbijakowej. Ta uruchomiona być może przez przekaźniki nadmiarowe zasilane z własnego transformatora prądu lub przez cewkę zamkową. Wyłącznik posiada kocioł okrągły z blachy spawanej, ustawiony jest na wózku i posiada wymagane urządzenia sygnalizacyjne. Wyłącznik wspomniany jest pierwszym budowanym przez wytwórnię krajową na tak znaczną moc wyłączalną — ciekawem jest w nim zastosowanie po raz pierwszy w Polsce kamer gasikowych. Wyłącznik budowany jest całkowicie w kraju — jedynie porcelana i materiały izolacyjne są sprowadzane z zagranicy.

Następnym typem jest wyłącznik olejowy o mocy wyłączalnej 150 mVA budowany do rzędu 20-go na natężenie prądu 350-600-1000 A. Wykonany jest dla ustawienia wewnątrz budynku, specjalnie dla kamer przeciwwybuchowych z możliwością opuszczania kotła pod podłogę. Kocioł wspólny dla wszystkich 3 faz, te zaś są przegrodzone izolacyjnymi przegródkami. Kontakty palcowe względnie zaopatrzone w kamery gasi-

kowe. Napęd na życzenie: ręczny lub przy pomocy silnika pomocniczego. Przekażniki BBC nadmiarowe z opóźnieniem czasowem o charakterystyce niezależnej. Poza tem posiada wyłącznik cewkę zamkową i wymaganą przez przepisy sygnalizację. Za wyjątkiem przekaźników i niektórych materiałów izolacyjnych cały wyłącznik wykonany jest w kraju.

Trzecim typem wyłączników olejowych jest wyłącznik o mocy wyłączalnej 20—60 mVA — jest to typ normalny i najczęściej spotykany. Wyłączniki tego typu budowane są dla natężeń prądu 100-350-600-1000 kmp. jako rzędu 6 o mocy wyłączalnej 20 mVA

10	"	"	35 mVA
20	"	"	60 mVA.

Wyłączniki mogą być wykonane dla napędu z dowolnej strony i ustawiane są na wózku.

Kocioł z blachy spawanej opuszczany przy pomocy dźwigni jednym ruchem ręki. Napęd ręczny z ewentualnem wyłączaniem na odległość. Przekażniki BBC nadmiarowe z opóźnieniem o charakterystyce niezależnej z cewką zamkową i sygnalizacją. Kontakty palcowe. Oprócz przekaźników BBC i części materiałów izolacyjnych (bakelit) cały wyłącznik budowany jest w kraju.

Firma Drutowski i Imass, Łódź wystawiła wyłącznik olejowy rzędu 10-go dla natężeń prądu 350 A. Wyłącznik posiada wózek, kocioł z blachy spawanej opuszczany na lince, kontakty szcztokowe z kontaktami wstępniemi palcowemi. Przekażniki własnego wyrobu nadmiarowe z opóźnieniem czasowem o charakterystyce zależnej. Za wyjątkiem rur izolacyjnych na których umocowane są kontakty, oraz mechanizmów zegarowych w przekaźnikach wyłączniki te wykonane są całkowicie w kraju. Przekażniki mogą być cechowane od razu na odpowiednie wartości czasu i prądu względnie w/g specjalnej skali — wówczas istotne wartości czasu i prądu odczytuje się z tabeli, która służy jednocześnie jako tabela korekcyjna.

c. d. n.

Dz. Ust. Rzp. Pol. Nr. 85 z dn. 5 grudnia 1930, Poz. 654.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r.

Prawo górnicze.

Ciąg dalszy.

Art. 90. (1) Jeżeli w sprawie czasowego odstąpienia gruntu dla potrzeb zakładu górniczego nie dojdzie między właścicielem pola górniczego a właścicielem i posiadaczem gruntu do porozumienia, okręgowy urząd górniczy na żądanie właściciela pola przeprowadza dochodzenie, wysłuchuje strony zainteresowane i zarządza oględziny tudzież zbadanie stosunków na miejscu.

(2) W razie sporu co do wysokości rocznego wynagrodzenia za odstąpienie użytkowania gruntu oraz co do wysokości kaucji, przewidzianej w ustępie 2 art. 86, okręgowy urząd górniczy zasięga w tym względzie opinii biegłych. Każda strona ma prawo wskazać jednego biegłego, pozatem okręgowy urząd górniczy może również powołać biegłego z urzędu. Nieprzybycie biegłych, powołanych na życzenie stron, nie wstrzymuje biegu dochodzenia.

Art. 91. (1) Na podstawie wyników przeprowadzonego dochodzenia (art. 90) okręgowy urząd górniczy rozstrzyga, czy zachodzi potrzeba odstąpienia gruntu do użytkowania dla potrzeb zakładu górniczego i orzeka, w jakim rozmiarze i na jakich warunkach właściciel i posiadacz gruntu obowiązani są odstąpić gruntu właścicielowi pola górniczego, względnie w razie spółbiegania się kilku właścicieli pól górniczych — któremu z nich mianowicie.

(2) Orzeczenie okręgowego urzędu górniczego powinno ściśle określić położenie i rozmiary odstępowanej działki, ustanowić prowizorycznie wysokość należnego posiadaczowi gruntu rocznego wynagrodzenia za pozbawienie go użytkowania, ewentualnie również i wysokość kaucji dla właściciela gruntu, przewidzianej w ustępie 2 art. 86, jako też ustalić w razie potrzeby inne jeszcze warunki odstąpienia gruntu

Art. 92. (1) Od orzeczenia okręgowego urzędu górniczego, wydanego w trybie art. 91, w części, dotyczącej samego obowiązku odstąpienia gruntu, jako też położenia i rozmiarów odstępowanej działki, przysługuje odwołanie do Kolegium Górniczego.

(2) Strona, niezadowolona z orzeczenia okręgowego urzędu górniczego w części, dotyczącej wysokości wynagrodzenia i kaucji oraz innych warunków odstąpienia gruntu, może dochodzić swych roszczeń w drodze powództwa, skierowanego przeciw drugiej stronie.

(3) Również tylko w drodze powództwa przeciw drugiej stronie można domagać się zwolnienia od obowiązku odstąpienia gruntu na podstawie szczególnego tytułu prywatno-prawnego.

Art. 93. (1) Właściciel pola górniczego ma prawo zająć grunt w razie łącznego istnienia następujących warunków;

1. jeżeli orzeczenie okręgowego urzędu górniczego co do obowiązku odstąpienia stało się wykonalne,
2. jeżeli właściciel pola górniczego złożył ustanowioną w tem orzeczeniu kaucję właścicielowi gruntu lub depozytu sądowego,
3. jeżeli uiścił posiadaczowi gruntu za rok wynagrodzenie, ustanowione prowizorycznie w orzeczeniu, a w razie odmowy przyjęcia złożył do depozytu sądowego.

(2) Wytoczenie powództwa z tytułu ustępów 2 i 3 art. 92 nie narusza uprawnień właściciela pola górniczego do zajęcia gruntu na mocy postanowienia ustępu 1 artykułu niniejszego.

Art. 94. (1) W razie nagłego niebezpieczeństwa, przewidzianego w punktach 1 do 4 ust. 2 art. 143 okręgowy urząd górniczy może zarządzić niezwłoczne zajęcie potrzebnego gruntu bez przeprowadzenia szczegółowego dochodzenia (art. 90) i bez wydania orzeczenia, przewidzianego w art. 91. Wniesienie odwołania przeciwko zarządzeniu okręgowego urzędu górniczego nie ma mocy wstrzymującej.

(2) Okręgowy urząd górniczy powinien w ciągu najdalej trzech dni od dnia wydania powyższego zarządzenia wdrożyć postępowanie co do odstąpienia gruntu trybem. przepisany w artykułach 90 i 91.

Art. 95. (1) Jeżeli dla robót górniczych potrzebne jest zastosowanie podsadzki płynnej, właściciel gruntu, położonego w obrębie tego pola górniczego, w którym roboty się prowadzi, obowiązany jest odstąpić właścicielowi pola górniczego dla powyższego celu za odpowiednim wynagrodzeniem prawo wydobywania na swym gruncie piasku i innych nadających się do podsadzki płynnej materiałów. Obowiązek rzeczony nie ogranicza właściciela względnie posiadacza gruntu w prawie wydobywania piasku lub innego materiału podsadzkowego dla potrzeb własnego gospodarstwa domowego i rolnego.

(2) W razie spółubiegania się kilku właścicieli pól górnicznych, prowadzących roboty na kilku wzajemnie pokrywających się polach, prawo pierwszeństwa do wydobywania piasku i innych materiałów pod-

sadzkowych przysługuje polu, nadanemu na węgiel kamienny, gdyby zaś takiego pola na danej przestrzeni nie było — temu polu, za którym będą przemawiały względy przeważającego interesu publicznego.

(3) Przepisy o odstępowaniu gruntu (artykuły 81 do 94) stosuje się odpowiednio do odstępowania piasku i innych materiałów podsadzkowych.

Art. 96. Innym osobom właściciel gruntu może odstąpić prawo wydobywania piasku i innych materiałów podsadzkowych dla zastosowania podsadzki płynnej jedynie za zgodą właściciela pola górniczego, w obrębie którego grunt leży. Właściciel pola, jeżeli odmawia swej zgody, powinien bądź zobowiązać się na żądanie właściciela gruntu do nabycia odnośnego gruntu na własność, bądź też w ciągu czternastu dni od dnia odmowy zwrócić się do okręgowego urzędu górniczego z prośbą o wdrożenie postępowania trybem, wskazanym w art. 90. Jeżeli właściciel pola górniczego obowiązkowi temu zadość nie uczyni, właściciel, względnie posiadacz gruntu może swym piaskiem czy innym materiałem podsadzkowym rozporządzać dowolnie.

Art. 97. (1) Właściciel i posiadacz gruntu obowiązani są zezwolić właścicielowi pola górniczego na korzystanie z wód wierzchnich, potrzebnych dla ruchu zakładu górniczego.

(2) Przepisy artykułów 81, 82, 86, 87, 89, do 94 mają w tym wypadku analogiczne zastosowanie.

3) W razie jeżeli kilku właścicieli pól górnicznych domaga się prawa korzystania dla ruchu ich zakładów górnicznych z tych samych wód wierzchnich, nie wystarczających dla pokrycia potrzeb wszystkich, wyższy urząd górniczy orzeka w drodze uchwały kolegialnej, komu z pomiędzy nich i w jakiej mierze wody mają być odstąpione. Od orzeczenia wyższego urzędu górniczego przysługuje odwołanie do Kolegium Górniczego.

Art. 98. Jeżeli właściciel gruntu żąda od właściciela pola górniczego nabycia gruntu na własność (art. 84 ust. 2, art. 85 i art. 96) i strony zainteresowane nie mogą dojść do porozumienia bądź co do samego obowiązku nabycia, bądź co do ceny, i innych warunków kupna, właściciel gruntu może dochodzić swych roszczeń na drodze sądowej.

Rozdział II.

O odszkodowaniu za szkody, powstałe wskutek robót górniczych.

Art. 99. (1) O ile niniejsze prawo nie stanowi inaczej (art. 102 ust. 4, art. 103 ust. 3, art. 104 ust. 2), właściciel pola górniczego jest obowiązany do pełnego odszkodowania za wszystkie szkody, powstałe we własności gruntowej i w jej przynależnościach wskutek robót górniczych w kopalni lub urządzeniu pomocniczym, prowadzonych na podstawie postanowień art. 75, bez względu na to, czy roboty były prowadzone pod ziemią, czy na powierzchni, i pod uszkodzonym miejscem, czy też nie, jako też bez względu na to, czy kłókolwiek ponosi winę uszkodzenia, czy nie, i czy je można było zgóry przewidzieć lub nie.

(2) Roszczenie o odszkodowanie przysługuje każdemu, kto z powodu robót górniczych poniósł jakąkolwiek szkodę we własności gruntowej lub jej przynależności. Komu i w jakiej mierze z pośród osób, uprawnionych do korzystania z własności gruntowej i jej przynależności, przysługuje w każdym poszczególnym wypadku prawo do odszkodowania, rozstrzyga się według przepisów ustaw cywilnych.

Art. 100. (1) Jeżeli szkodę spowodowały roboty, prowadzone w obrębie kilku pól górniczych, lub też przy urządzeniach, stanowiących przynależność kilku pól (ustęp 2 art. 77), natenczas właściciele tych pól odpowiadają za szkodę solidarnie.

(2) W tym wypadku właściciele pól górniczych ponoszą w stosunku do siebie odpowiedzialność w równych częściach, co jednak nie wyłącza odmiennego udziału w odpowiedzialności, o ile na to będzie przeprowadzony dowód.

Art. 101. Całkowite lub częściowe pokrycie w naturze strat, spowodowanych przez roboty górnicze, jak na przykład dokonanie remontu uszkodzonych budynków, zwalnia w odpowiednim stosunku właściciela pola górniczego od obowiązku uiszczenia dalszego odszkodowania.

Art. 102. (1) Jeżeli w granicach pola górniczego lub w jego pobliżu mają być wzniesione budynki lub wykonane inne urządzenia, dla których wzniesienia czy wykonania wymagane jest zezwolenie władzy, natenczas władza, uprawniona do wydawania odnośnych zezwoleń, powinna przed zatwierdzeniem planu zawiadomić o zamierzonej budowie zainteresowanego właściciela pola górniczego i okręgowy urząd górniczy celem ich wypowiedzenia się w ciągu najdalej czternastu dni, następnie zaś podać otrzymane oświadczenie do wiadomości zgłaszającego zamiar budowy.

(2) Jeżeli wskutek oświadczenia właściciela pola górniczego lub okręgowego urzędu górniczego budowa zostanie zaniechana ze względu na niebezpieczeństwo uszkodzenia, jakie mogłoby grozić budynkom lub innym urządzeniom ze strony robót górniczych, właściciel gruntu ma prawo do odszkodowania z tytułu wynikłego stąd zmniejszenia się wartości gruntu.

(3) Właściciel gruntu ma prawo żądać, by właściciel pola górniczego, zamiast uiszczenia odszkodowania, przewidzianego w ustępie 2, nabył odnośny grunt na własność za cenę, odpowiadającą istotnej wartości działki. Roszczenia tego może dochodzić na drodze sądowej.

(4) Jeżeli budynki lub urządzenia, dla których wykonania było wymagane zezwolenie władzy, zostały już po powstaniu na danym polu własności górniczej wykonane bez uzyskania takiego zezwolenia, właściciel pola górniczego nie odpowiada z tytułu art. 99 za szkody, jakie w nich powstaną.

Art. 103. (1) Jeżeli w granicach pola górniczego lub w jego pobliżu mają być wzniesione budynki lub wykonane inne urządzenie, dla których wzniesienia czy wykonania zezwolenie władzy nie jest wymagane, właściciel gruntu powinien zawiadomić o za-

mierzonej budowie zainteresowanego właściciela pola górniczego.

(2) W wypadku tym stosuje się odpowiednio postanowienia ustępów 2 i 3 art. 102.

(3) Jeżeli właściciel gruntu nie zawiadomił o zamierzonym przez siebie wykonaniu budowy właściciela pola górniczego, ten ostatni nie odpowiada z tytułu art. 99 za szkody, jakie mogą powstać w budynku czy urządzeniu i w jego przynależnościach.

Art. 104. Jeżeli mimo oświadczenia okręgowego urzędu górniczego lub właściciela pola górniczego o niebezpieczeństwie uszkodzenia zamierzonej budowy, właściciel gruntu jej nie zaniechana, wysokość odszkodowania, do jakiego właściciel pola górniczego obowiązany będzie z tytułu art. 99 w razie powstania szkód we własności gruntowej lub w jej przynależnościach, nie może przewyższać sumy, odpowiadającej temu zmniejszeniu się wartości, którego by doznał grunt, gdyby budowa została zaniechana.

Art. 105. Właściciel pola górniczego nie jest obowiązany do uiszczenia odszkodowania z tytułu art. 99 i 102, jeżeli ze stanu sprawy okaże się, iż zamiar budowy zgłoszono w tym tylko celu, by uzyskać odszkodowanie za jej zaniechanie.

Art. 106. (1) O ile między zainteresowanymi stronami nie dojdzie do porozumienia co do wynagrodzenia szkód, spowodowanych przez roboty górnicze, poszkodowany może dochodzić swych roszczeń na drodze sądowej w ciągu trzech lat od chwili, gdy się dowiedział o szkodzie i o tem, kto ponosi za nią odpowiedzialność. Po upływie rzeczonożego terminu roszczenie ulega przedawnieniu.

(2) Przedawnienie trzyletnie nie ma miejsca przy roszczeniach, opartych na szczególnym tytule prywatnoprawnym.

Art. 107. Postanowienia artykułów 99 do 106 nie naruszają w niczem prawa poszkodowanych do dochodzenia swych roszczeń o odszkodowanie na podstawie przepisów powszechnych ustaw cywilnych.

Art. 108. W razie zaniku wody skutkiem robót górniczych właściciel pola górniczego obowiązany jest dostarczać poszkodowanym niezbędnej dla nich ilości wody do picia i dla celów gospodarczych.

Rozdział III.

O stosunku właściciela pola górniczego do urzędzeń użyteczności publicznej i do obszarów, objętych planem zabudowania.

Art. 109. (1) Właściciel i posiadacz pola górniczego nie mają prawa sprzeciwiać się zakładaniu w obrębie swego pola publicznych dróg lądowych i wodnych, kolei żelaznych i innych urządzeń komunikacyjnych, jako też urządzeń wodociagowych, gazociagowych i innych o charakterze użyteczności publicznej, przy których budowie przedsiębiorcy przysługuje prawo wywłaszczenia, i obowiązani są przedsiębrać niezbędne środki celem ochrony pomienionych urzędzeń (art. 143 ust. 2 punkt 4).

(2) Przed udzieleniem zezwolenia na założenie wymienionych urządzeń władza, uprawniona do wydawania odnośnych zezwoleń, wraz z przedstawicielem władzy górniczej wysłuchuje właściciela i posiadacza pola górniczego co do tego, w jaki sposób należy urządzenia wykonać z możliwie najmniejszym uszczerbkiem dla własności górniczej. Udzielenie zezwolenia następuje w porozumieniu z władzą górniczą.

Art. 110. (1) O ile własność górnicza w polu, w którego obrębie założone zostało wymienione w art. 109 urządzenie, była nadana wcześniej, zanim udzielono zezwolenia na założenie tego urządzenia, natenczas właściciel pola górniczego ma prawo żądać od przedsiębiorcy stosownego odszkodowania za wykonanie niezbędnych urządzeń ochronnych, za dokonanie w zakładzie górniczym przeróbek i zmian, które poza tem nie byłyby potrzebne, jako też za wywołane koniecznością ograniczenie lub zaniechanie robót górniczych.

(2) Roszczeń swych co do należnego odszkodowania, właściciel pola górniczego ma prawo dochodzić na drodze sądowej.

Art. 111. Postanowienia artykułów 109 i 110 stosuje się odpowiednio przy ustalaniu linii regulacyjnych i planów zabudowania.

Dział VI.

O wzajemnych stosunkach właścicieli pól górniczych.

Art. 112. (1) Właściciel i posiadacz pola górniczego obowiązani są w razie potrzeby zewolnić właścicielowi i posiadaczowi sąsiedniego pola górniczego, o ile to nie będzie przeszkadzało lub zagrażało prawidłowemu ruchowi ich własnego zakładu, na spółużywanie swoich sztolni, szybów, urządzeń do przewietrzania i odwadniania, zbiorników wodnych, wodociągów i innych urządzeń wodnych oraz urządzeń komunikacyjnych, a to za stosownem wynagrodzeniem.

(2) Spory między stronami co do spółużywania pomienionych urządzeń rozstrzyga wyższy urząd górniczy w drodze uchwały kolegjalnej przy analogicznem zastosowaniu postanowień o odstępowaniu gruntu na potrzeby zakładu górniczego (artykuły 90 do 94).

Art. 113. W razie założenia w cudzem polu górniczem urządzeń, wymienionych w ustępie 1 art. 75, właściciel urządzenia obowiązany jest do całkowitego wynagrodzenia właścicielowi i posiadaczowi rzeczonoj pola wszelkich szkód, przez urządzenie to spowodowanych.

Art. 114. W braku porozumienia między stronami wysokość wynagrodzenia, przewidzianego w art. 113, ustala właściwy sąd.

Art. 115. Jeżeli w pewnej części pola górniczego wydobywanie minerału, wymienionego w dokumencie nadawczym, nie może być ze względów technicznych lub gospodarczych prowadzone w sposób racjonalny ani samoistnie, ani też łącznie z jego wydobywaniem w pozostałej części pola, ale jest po-

žadane ze względu na ogólny interes gospodarczy i może być dokonywane racjonalnie razem z wydobywaniem tegoż minerału w innym sąsiednim polu górniczem, natenczas właściciel i posiadacz rzeczonoj części pola górniczego obowiązani są prawo wydobywania z niej minerału odstąpić posiadaczowi tego sąsiedniego pola na jego żądanie za stosownem wynagrodzeniem.

Art. 116. (1) Jeżeli strony zainteresowane nie mogą pogodzić się między sobą co do odstąpienia prawa wydobywania (art. 115), względnie co do warunków odstąpienia, wyższy urząd górniczy orzeka w drodze uchwały kolegjalnej, na wniosek posiadacza sąsiedniego pola górniczego, czy, w jakich rozmiarach i na jakich warunkach właściciel i posiadacz owej części pola obowiązani są prawo wydobywania minerału odstąpić.

(2) Przed wydaniem orzeczenia wyższy urząd górniczy przesłuchuje strony zainteresowane i dokonuje zbadania stosunków na miejscu.

(3) Wyższy urząd górniczy powinien odmówić uznania obowiązku odstąpienia, jeżeli przeciwko odstąpieniu przemawiają inne względy na dobro publiczne, przeważające nad interesem gospodarczym (art. 115).

Art. 117. (1) Orzeczenie wyższego urzędu górniczego (art. 116) powinno ściśle określić z powołaniem się na plan sytuacyjny tę część pola górniczego, w której ma być odstąpione prawo wydobywania, ustanowić wysokość wynagrodzenia, należnego posiadaczowi, pola, i ustalić w razie potrzeby inne jeszcze warunki odstąpienia.

(2) Orzeczenie swe wyższy urząd górniczy doręcza obu zainteresowanym stronom.

(3) W tym wypadku stosuje się odpowiednio przepisy artykułów 92 i 93.

Dział VII.

O zarządzie i ruchu zakładu górniczego.

Rozdział I.

O zarządzie zakładu górniczego.

Art. 118. Przemysłowiec górniczy, wchodzący w posiadanie zakładu górniczego, powinien w ciągu czternastu dni po objęciu zakładu zawiadomić o tem okręgowy urząd górniczy z dołączeniem dokumentów, udowadniających jego prawo do wejścia w posiadanie.

Art. 119. (1) Jeżeli kilka osób prowadzi zakład górniczy na wspólny rachunek, nie tworząc spółki, której zastępstwo prawne byłoby ustawowo uregulowane, są one obowiązane ustanowić i zgłosić w okręgowym urzędzie górniczym jako swego pełnomocnika osobę, zamieszkałą w Państwie Polskim. Pełnomocnik ten powinien być uprawniony do odbierania ze skutkiem prawnym wszelkich pism urzędowych, wystosowanych do przemysłowca górniczego, i do zastępo-

wania przemysłowca w sprawach, dotyczących zakładu, wobec władz oraz wskazanych w ustawach instytucyj.

(2) Przepis powyższy ma zastosowanie również w wypadku, jeżeli przemysłowiec górniczy przebywa poza granicami Państwa Polskiego.

(3) Przy zgłaszaniu pełnomocnika w okręgowym urzędzie górniczym należy dołączyć pełnomocnictwo, uwierzytelnione notarialnie lub sądownie, oraz pisemną deklarację pełnomocnika o przyjęciu na siebie odnośnych obowiązków.

Art. 120. (1) Jeżeli przemysłowiec górniczy nie uczyni zadość obowiązkowi, ciążącemu na nim w myśl art. 119, okręgowy urząd górniczy powinien go wezwać do zgłoszenia pełnomocnika w ciągu miesiąca od dnia wręczenia wezwania, a w razie bezskutecznego upływu powyższego terminu — wyznaczyć dla niego przedstawiciela z urzędu; przedstawicielowi temu będzie przysługiwał zakres działania, wskazany w ustępie 1 art. 119.

(2) Przepisane w ustępie 1 wezwanie będzie uważane za dostarczone przemysłowcowi górniczemu, jeżeli którakolwiek z osób, spółobowiązanych do ustanowienia pełnomocnika, wezwanie to odbierze. W razie niemożności doręczenia wezwania nawet w sposób powyższy, wezwanie uskutecznia się przez wywieszenie stosownego ogłoszenia na widok publiczny w lokalu okręgowego urzędu górniczego na przeciąg dni czternastu.

(3) Wyznaczony na podstawie niniejszego artykułu przedstawiciel sprawuje swe czynności tak długo, dopóki przemysłowiec górniczy nie zgłosi właściwego pełnomocnika zgodnie z postanowieniami art. 119, i otrzymuje na rachunek przemysłowca odpowiednie wynagrodzenie którego wysokość określa okręgowy urząd górniczy; jeżeli przemysłowiec odmawia wypłaty,

niezbędną na wynagrodzenie przedstawiciela sumę ściągają się w trybie postępowania przymusowego.

Art. 121. Niezależnie od zgłoszenia pełnomocnika przemysłowiec górniczy obowiązany jest zgłosić w okręgowym urzędzie górniczym wszystkie osoby, którym powierzony został zarząd zakładu górniczego, jako też osoby, przełożone nad kierownikami ruchu zakładu i nad osobami dozoru ruchu (art. 123), z podaniem ich zakresu czynności.

Art. 122. (1) Przemysłowiec górniczy obowiązany jest podawać władzy górniczej, zgodnie z rozporządzeniem, które wyda Minister Przemysłu i Handlu z uwzględnieniem postulatów Głównego Urzędu Statystycznego, sprawozdania i dane statystyczne, dotyczące formy prawnej przedsiębiorstwa, wydobywania i wytwórczości zbytu, zapasów, zużycia materiałów biegowych, surowców i energii, wyposażenia technicznego, warunków naturalnych i ekonomicznych przedsiębiorstwa oraz stanu zatrudnienia, zarobków i świadczeń, udzielanych pracownikom przedsiębiorstwa.

(2) Dla udowodnienia wyżej wymienionych danych przemysłowiec obowiązany jest okazywać na żądanie władzy górniczej wszelkie odnośne księgi i dokumenty.

(3) Wiadomości, otrzymane na podstawie niniejszego artykułu, mogą być przez władzę górniczą wykorzystywane jedynie dla celów statystycznych i bez zgody przemysłowca nie mogą być udzielane w innym celu władzom publicznym ani też osobom prywatnym.

(4) Postanowienia artykułu niniejszego nie zwalniają przemysłowca górniczego od obowiązków, ciążących na nim na podstawie ustawy z dnia 19 października 1919 r. o organizacji statystyki administracyjnej (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 464).

c. d. n.

Racjonalizacja zakupów i zaopatrzenia w przedsiębiorstwach przemysłowych.

Ludwik Krzymuski Król. Huta — Skarboferme.

Dokończenie.

Zdaniem moim jest to zasadniczo błędne; wydział rachunkowości (Główna Buchalterja) w przedsiębiorstwie nie jest organem kontrolującym, lecz rejestrującym. Funkcje, z jakich składa się przedsiębiorstwo, a mianowicie: produkcja, finanse, sprzedaż, rachunkowość i t. d. znajdują się w kompetencji odnośnych wydziałów, a jeżeli wydziały te mają być przez kogośkolwiek poza Zarządem i Dyrekcją przedsiębiorstwa kontrolowane, to winien nim być specjalny wydział zajmujący się **jedynie** funkcją kontroli.

2) Postulaty organizacji kontroli, akceptowania oraz płatności rachunków.

Postulaty organizacji kontroli rachunków są następujące:

- 1) Aby nie mógł być akceptowany rachunek
 - a) na towar niezamówiony

- b) na towar nieodpowiadający warunkom zamówienia

- c) na towar dostarczony w większej ilości niż zamówiona

- d) na towar niedostarczony.

2) Aby nie mógł być akceptowany i wystawiony po raz drugi rachunek na ten sam towar.

Technika biurowa musi dać maximum pewności spełniania tych postulatów przy jednoczesnym zapewnieniu dostatecznej sprawności załatwiania rachunków.

Jak już poprzednio zaznaczyliśmy:

W stosunku do dostawców wymagane jest, aby każda przesyłka dotyczyła tylko jednego zamówienia i aby na każdą przesyłkę wystawiony był oddzielny rachunek,

w stosunku do odbiorców aby na każdą przesyłkę wystawiony był oddzielny arkusz potwierdzenia odbioru towaru.

Chodzi o to, aby rachunek i arkusz potwierdzenia odbioru towaru zbiegały się w Wydziale Zakupów i aby rachunek nie potrzebował czekać na kilka arkuszy potwierdzenia odbioru ani naodwrot. W niektórych przedsiębiorstwach rachunki dostawców przesyłane są odbiorcom do potwierdzenia. Jest to wadliwe nie tylko ze względu na technikę organizacyjno-biurową ale również ze względów zasadniczych, a mianowicie:

- 1) Rachunki przechodzą poza Wydz. Zakupów przez szereg rąk, przez co osoby niepowołane informowane są o cenach.
- 2) Magazynierzy odbiorców skłonni są do potwierdzenia towarów według wyszczególnienia dostawców, podczas kiedy przy systemie arkuszy potwierdzenia odbioru towaru muszą oni przyjmować towar według tego, co przesyłka faktycznie zawiera.

Kontrola rachunków w poszczególnych działach Wydz. Zak. polega na stwierdzeniu

- 1) zgodności z zamówieniem
- 2) zgodności z arkuszem potwierdzenia odbioru

Ponadto, aby uniemożliwić akceptowanie przez Wydz. Zakupów drugi raz rachunku na dane zamówienie i przesyłkę, koniecznym jest

po pierwsze kasowanie na odbitce zamówienia pod względem ilościowym pozycji pokrytych daną przesyłką i wartościowym części sumy zamówienia pokrytej rachunkiem na przesyłkę,

po drugie dołączanie do rachunku arkusza potwierdzenia odbioru towaru oraz aktu zakupu.

Akceptowanie rachunków w celu wykonania samej zapłaty winno odbywać się przy jednoczesnym skontrolowaniu, czy odnośny arkusz potwierdzenia odbioru i akt zakupu są zgodne oraz w wyżej opisany sposób skasowane. Akt zakupu — o ile dostawa jest zakończona — nie wraca już do odnośnego działu, czyli nie może być drugi raz użytkowany do akceptowania rachunku.

Arkusz potwierdzenia odbioru jest dołączany do rachunku i przesyłany wraz z nim do Głównej Buchalterji.

Aby więc mogły zajść wypadki nadużyć i przeoczeń w jakimkolwiek kierunku, musiało by to się stać za wspólnym porozumieniem lub przeoczeniem

- 1) dostawcy
- 2) odbiorcy
- 3) działu zakupów
- 4) buchalterji

gdyż poszczególne momenty kontroli w powyżej opisanym systemie całkowicie się zająbiają.

W niektórych przedsiębiorstwach płatność rachunków odbywa się na podstawie samych rachunków, bez specjalnych arkuszy zapłaty, które przesyłane są wraz z rachunkami do podpisu do Dyrekcji, której nie pozostaje nic innego, jak stwierdzić poprzednie podpisy i podpisać.

Jest to zupełnie zbyteczne. Rachunki są tylko wynikiem transakcji angażujących przedsiębiorstwo, zawartych z wiadomością Dyrekcji i nie potrzeba powtórnego jej podpisu w celu zapłaty; wystarcza stwierdzenie rachunku przez Wydział Zakupów i asygnowanie danej sumy przez Wydział Finansowy.

3) Zależność wydajności Główn. Buchalterji od wydajności biurowej Wydz. Zakupów.

Od traktowania dostaw i rachunków przez Wydz. Zak. zależy wydajność Buchalterji. Im mniejsza ilość dostawców, tem mniejsza ilość kont bieżących i tem łatwiejsza praca Głównej Buchalterji.

Szybki obieg cyklu załatwiania kontroli i rachunków w Wydziale Zakupów i płatności w Buchalterji zapewnia dotrzymanie terminu płatności, co jest bardzo ważnym, gdyż usterki na tem polu osłabiają pozycję zakupuującego i zmniejszają „prestige“ przedsiębiorstwa nazewnajtr.

V. Cyfrowe ujęcie wydajności Wydz. Zakupów.

Załatwianie rozpatrzonych trzech cykli pracy Wydziału Zakupów podlega ciągłej kontroli w ramach samego wydziału. Przedewszystkiem zasadniczo żadne zamówienie nie może wyjść bez zapotrzebowania, a żaden rachunek być akceptowany o ile nie wynika z piśmiennego zamówienia.

Zapotrzebowania załatwiane są i kasowane zamówieniami, zamówienia rachunkami zarówno pod względem ilości jak i wartości załatwianych pozycji.

Kontrola ich załatwiania prowadzona jest przez każdy z poszczególnych działów za pomocą odnotowywania cyfr dotyczących ruchu i stanu zapotrzebowania, zamówień i rachunków i reasumowania ich **co tydzień**. Sekretarz wydziału niezależnie od tego na podstawie swych danych (odbitek zapotrzebowania i zamówień oraz załatwionych rachunków) przygotowuje i reasumuje cyfry dla całego wydziału, które mogą być skontrolowane sumą cyfr poszczególnych działów.

Cyfry te stwierdzają pod względem ilości i wartości pieniężnej ruch i stan zapotrzebowania, zamówień i rachunków, czyli

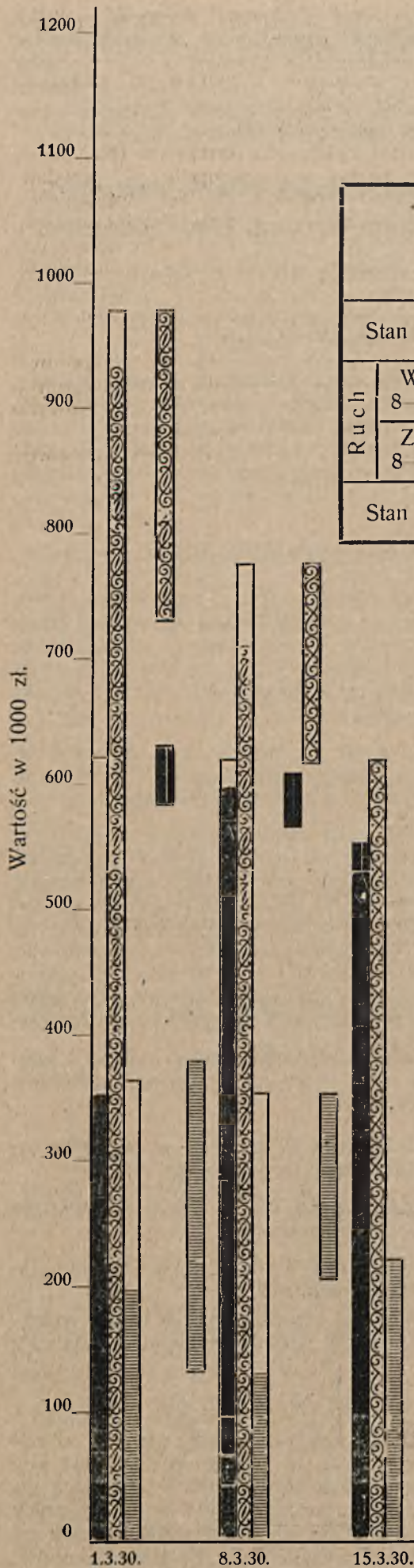
- 1) **Zobowiązania** Wydz. Zak. w stosunku do odbiorców (zapotrzebowania).
- 2) **Zaangażowania** Wydz. Zak. w stosunku do dostawców (zamówienia).
- 3) **Zobowiązania** Wydz. Zak. w stosunku do dostawców (rachunki).

i mogą być dogodnie przedstawione w formie wykresów, dążąc do ujęcia ogólnej wydajności Wydziału Zakupów.

Patrz schemat Nr. 2, (str. 47).

Wydajność ta zależy z **jednej strony** od odbiorców i dostawców, to też koniecznym jest, aby i jedni i drudzy zainteresowani byli w dążeniach do jej zwiększenia przy zagwarantowaniu wykonania pracy pod względem jakościowym — z **drugiej strony** od stopnia umiejętności wyzyskania w Wydziale Zakupów.

Wykres ruchu i stanu zapotrzebowań, zamówień i rachunków.

	Zapotrzebowania			Zamówienia			Rachunki		
	Ilość		Suma	Ilość		Suma	Ilość	Suma	
	Szt.	Poz.	zł.	Szt.	Poz.	zł.	Szt.	zł.	
Stan 8.III.	38	1093	584.820	425	1676	715.650	180	127.005	
Ruch	Wpływ 8-15.III.	12	27	28.458	42	492	60.383	160	226.093
	Załatw. 8-15.III.	3	367	60.383	68	115	149.814	133	151.209
Stan 15.III.	47	747	552.895	399	2053	626.219	207	201.889	

		Zapotrz.	Zamów.	Rachunki
Stan (w załatwieniu) w obiegu				
Ruch	Wpływ			
	Załatw.			

- a) personelu urzędniczego (wydajność gospodarki personelem)
- b) przyznanych kredytów (wydajność gospodarki kredytami) a miarą ogólnej wydajności Wydziału Zakupów będzie ilość i wartość załatwianych w jednostce czasu obiektów czyli pozycji zapotrzebowań, zamówień i rachunków.

Im szybsze tempo pracy odbiorców, Wydziału Zakupów i dostawców w zakresie całokształtu cykli zakupu i dostawy, tem mniejszy stan, a większy i szybszy ruch zapotrzebowań, zamówień i rachunków i tem wyższa ogólna wydajność wydziału.

VI. Warunki i prawa dobrej gospodarki materiałowej.

Spróbujmy teraz zainteresować się magazynami odbiorców czyli rozszerzyć cykl zakupu i dostawy na całokształt cyklu zaopatrzenia i ująć ogólne warunki i prawa dobrej gospodarki materiałowej niezależnie od tego, w czyjej kompetencji ma się ona znajdować i kto ma być za nią odpowiedzialny.

Ogólna wydajność magazynów zależy od

- 1) sprawności załatwiania cyklu zakupu i dostawy materiałów do magazynów (czyli Wydajności Wydz. Zakupów)
- 2) sprawności dostawy artykułów z magazynu na miejsce spożycia
- 3) warunki magazynowania.

Patrz schemat cyklu zaopatrzenia (Nr. 3.)

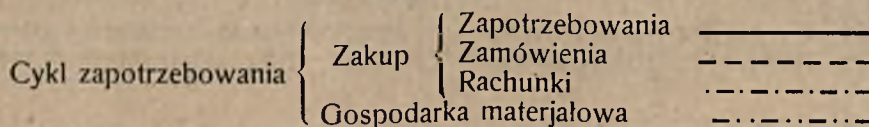
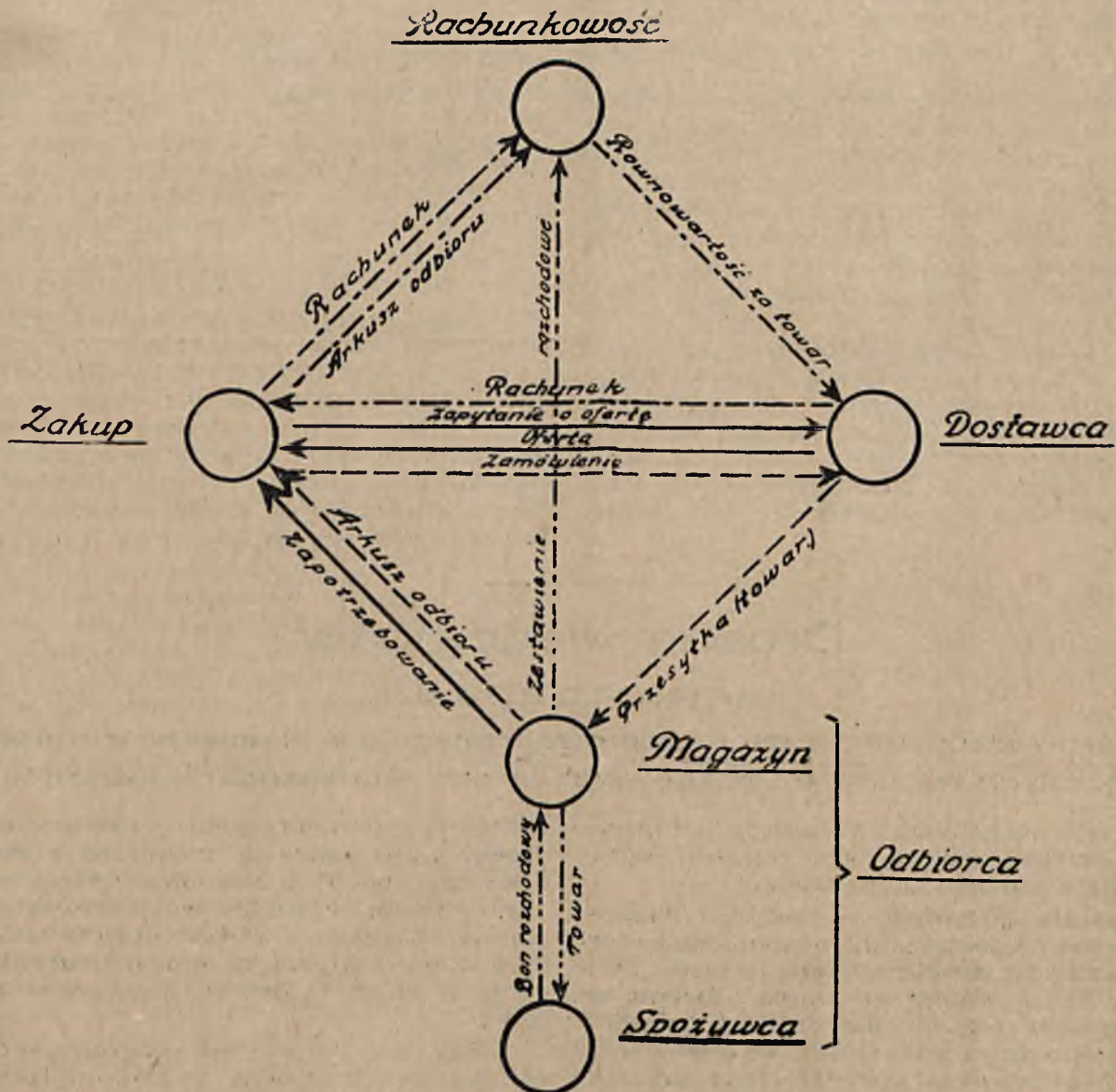
Konieczne zapasy w magazynach są przedewszystkiem zależne o **spożycia**, ale im sprawniejsza obsługa magazynów przez Wydział Zakupów, spożywców przez magazyny oraz im odpowiednie warunki magazynowania artykułów, tem mniejsze mogą być te zapasy,

- jeżeli Z = konieczny zapas w magazynie
- S = dzienne spożycie
- T = ilość dni potrzebna na zapotrzebowanie, zakup i dostawę do magazynu i z magazynu na miejsce spożycia (czas zapotrzebowania).

Konieczny zapas będzie iloczynem dziennego spożycia przez czas zaopatrzenia.

$$Z = S \times T.$$

Schemat cyklu zapotrzebowania

Po ustaleniu dla każdego artykułu przybliżonych cyfr T t. j. czasu zaopatrzenia można na podstawie powyższej formuły określić teoretycznie potrzebne zapasy w magazynach.

W praktyce należy uwzględnić pewien współczynnik bezpieczeństwa i określić t. zw. **maksymalne i minimalne zapasy**. Dostawy winny być unormowane, aby zapasy ze względu na racjonalną gospodarkę materiałową i unieruchamianie kapitałów **nie przekraczały maksymalnych**, a ze względu na zapewnienie bezpieczeństwa ruchu **minimalnych**.

Naturalnie warunki magazynowania winny być dostosowane do pomieszczenia maksymalnych zapasów, a nie maksymalne zapasy określone w zależności od możliwości magazynowania.

Ponadto z punktu widzenia gospodarki materiałowej korzystnym jest podzielić artykuły inaczej, powyższe nie dotyczy surowców, niż to uwzględnia główny katalog artykułów, a mianowicie na:

a) takie, których pewne określone zapasy muszą znajdować się na miejscu spożycia t. j. brak ich powoduje zatrzymanie ruchu. **Przykłady:**

w górnictwie np. lonty, bezpieczniki, zapalniki elektr. lampki, materiały wybuchowe, w niektórych wypadkach smary, materiały na wypadek ognia i t. d.

b) takie których określone zapasy znajdują się winny w magazynach. **Przykłady:** drzewo, materiały techniczne.

c) takie, co do których wystarcza, jeżeli znajdują się one w rezerwie dostawców. **Przykłady:** cegła, materiały budowlane, gazy do spawania w butlach i t. d.

Naturalnie cały szereg artykułów będzie należał do dwóch grup jednocześnie.

Na podstawie podziału artykułów na 3 powyższe kategorie, znajomości czasu zaopatrzenia oraz maksymalnych i minimalnych zapasów w magazynach i na miejscu spożycia mogą być pod względem ilościowym racjonalnie opracowane okresowe zapotrzebowania do Wydziału Zakupów z zaznaczeniem w nich ilości i minimalnego oraz maksymalnego terminu dostawy artykułów.

O ile dostawa nastąpiłaby nie w granicach określonych terminami, a wcześniej lub później, zapas w magazynie przekroczyłby górną (maksymalną) lub spadł poniżej dolnej (minimalnej) granicy.

Reasumując widzimy że:

1) z jednej strony im mniejsza ilość materiałów i na mniejszą sumę leży w magazynach, tem większa wydajność tych ostatnich. Zasadniczo czas magazynowania artykułów powinien być jaknajkrótszy, bo nie są one po to sprowadzone aby leżeć, ale w celu spożycia ich tam, gdzie mogą pożytecznie służyć.

2) Z drugiej strony dopływ i wydawanie materiałów są ruchem materiałowym. Im większy i szybszy ten ruch, tem większa wydajność magazynów.

Zarówno stan jak i ruch materiałów wyrazić można ilościowo i wartościowo, a ogólną wydajność gospodarki porównywać co pewien okres czasu np. co miesiąc, mierząc ją **stosunkiem szybkości ruchu** t. j. ilości i wartości wpływających i wydawanych w danym okresie artykułów, **do ich stanu**.

Zakończenie.

Powyższe rozważania są próbą ujęcia niektórych warunków dla osiągnięcia jaknajlepszej wydajności cyklu zakupów i zaopatrzenia i dotyczą głównie **wewnętrznej organizacji** Wydziału Zakupów. Nie pretendują one do wyczerpania tematu, gdyż nie ujmuje zagadnień roli i zakresu działania zakupującego

a) **nawewnątrz przedsiębiorstwa w stosunku do innych wydziałów i zarządu**

b) **nazewnątrz przedsiębiorstwa t. j. działalności handlowej na rynku.**

Starają się one natomiast zwrócić uwagę na fakt, że jednostki kierujące przedsiębiorstwami przemysłowymi poświęcając główną uwagę organizacji i warunkom wydajności **produkcji** zwykle nie posiadają dostatecznych kryteriów dla ścisłej oceny wydajności działów handlowych i z tego powodu dopuszczają do zbyt wielkiego rozrostu biurowości oraz wydatków resp. unieruchomionych kapitałów związanych z zakresem działalności tych działów.

Drobne wiadomości.

SPRAWOZDANIE

o przeprowadzonych próbach i zaprowadzonych ulepszeniach na kopalniach, położonych w obrębie Okręgowego Urzędu Górniczego w Katowicach.

W bieżącym 1930 roku na kopalniach tutejszego okręgu z przeprowadzonych prób i ulepszeń, nadających się do umówienia, można zaliczyć:

Kopalnia „Kleofas“. W pokładzie „Blücher“ przy popędzie chodnika głównego wprowadzono specjalną maszynę wrębowo-chodnikową system „Sullivan“ typu CE 7, położoną na wózku. Maszyna ta, wykonując wrąb czołowy, pełza z wózka. następnie wraca z powrotem na tenże wózek, przyczem z wózkiem łączy się zapomocą sprzęgła, uruchamiając go do przewozu na drugi przodek.

Przy zastosowaniu tej maszyny nastąpiły pewne niedomagania z powodu nierówności spągu pokładu,

wskutek czego wykorzystanie jej według sposobu podanego wyżej okazało się niewygodne i kłopotliwe. Zmieniony sposób jej zastosowania polega na tem, że wrąb wykonuje ta maszyna wprost z wózka, przyczem posuwa się ją wraz z wózkiem na torze aż do przodka, a następnie ją samą na rozpince żelaznej lub drewnianej do wrębu. — Maszyna ta wykonuje wrąb łukowy.

Przy popędzie przekopu łączącego główny chodnik pokładu Siodłowego z głównym chodnikiem wschodnim na IV. poziomie, użyto wiertarek firmy „Ingersoll-Rand“ z napędem powietrznym i wypłukiwaniem wodą, osadzonych na żerdzi poziomej. W tym-